

ПРЕС КЛИПИНГ

11. јун 2012.

НАСЛОВИ

Са терапијом до веће пензије;(стр.2)

Биће нам боље од 2014. године;(стр.3)

Послодавци против социјалистичких тековина;(стр.5)

Крушевачка „Мерима“ остала без имена;(стр.6)

Србија разговара: баук кризе – стезати или отпустити каиш;(стр.8)

Душан Никезић: Србији не прети банкрот;(стр.9)

Србији прети експлозија економског система;(стр.10)

Ко је крив незапосленима што немају партију;(стр.13)

Прво завести ред па онда подићи ПДВ;(стр.14)

Са терапијом до веће пензије

Биљана СТЈЕЉА

Велики број наших најстаријих грађана све чешће покушавају да ојачају кућни буџет на основу медицинских налаза. Фонд ПИО лане потрошио више од 14 милијарди динара за исплату разних накнада

РУПЕ у новчаницима пензионери све чешће покушавају да допуне разним другим накнадама из републичке касе како би бар мало олакшали живот у хроничној беспарици. Ипак, већини то не полази за руком јер се додатни новац добија само на основу медицинске документације, а не социјалне карте, па зато, осим што запосленима у Фонду ПИО задају додатни посао - не постижу много тога.

Ипак, списак Пензијског фонда на којем су побројани сви они који са овог рачуна добијају новчане накнаде нипошто није кратак, напротив. На њему се сваке године повећава број и радника и пензионера којима је лекарска дијагноза била улазница у још један платни систем Фонда ПИО.

Тако је, према подацима Пензијског фонда, на списку корисника накнада за туђу негу и помоћ тренутно чак 75.234 оних који примају 15.136 динара месечно, а накнаду за телесно оштећење од просечних 1.315 динара добија њих 82.143.

Зато ни расходи нису занемарљиви јер је, према рачуницама финансијског сектора, Фонд лане потрошио чак 13 милијарди динара за исплату накнада за туђу негу и помоћ и још 1,4 милијарде динара за исплату накнада за телесно оштећење.

- Накнада за туђу негу и помоћ није социјална већ медицинска категорија и она припада непокретној особи или оним осигураницима или пензионерима чије је стање толико тешко да нису у стању да се самостално крећу ни уз одређена помагала, као ни да се сами хране, пресвлаче, одржавају личну хигијену - објашњава др Милан Авакумовић, начелник Одељења за контролу налаза при Сектору за медицинско вештачење у РФ ПИО. - Ово право имају потпуно беспомоћне особе, непокретни, слепи, особе са тешким степеном деменције...

ПОВИШИЦАНАКНАДЕ су, на исти начин као и пензије, овог пролећа повећане за 3,46 осто, чиме се надокнадио губитак који је у међувремену направила инфлација. Тако су до априла корисници примали 14.630 динара, а од маја подижу 15.136 динара.

Он каже да је прошле године Фонду ПИО поднето чак 48.119 захтева, али да је позитивно решено само 20.106.

- Више је ових захтева него оних за инвалидску пензију и то се може објаснити тешком економском ситуацијом, као и тиме да један број пензионера са ниским примањима верује да има право на надокнаду као додатак уз пензију - објашњава др Авакумовић. - Зато је један број захтева сасвим неоправдан, а, нажалост, постоје и покушаји злоупотребе. У пракси смо виђали „услужне“ налазе, најчешће офталмолошке и психијатријске, али је наша функционална дијагностика одлично опремљена, у њој раде искусни лекари специјалисти, што нам омогућава да проверимо веродостојност сумњивих папира и да обавестимо здравствену инспекцију у случају покушаја злоупотреба.

Све је више и оних који се због ове могућности обраћају центрима за социјални рад. У њима могу да поднесу и захтев за такозвани увећани додатак, на који имају право сви са телесним оштећењем у висини од сто одсто по једном основу или са најмање два од 70 одсто.

МЛАДИ И СТАРИНАЈВЕЋИ број младих који добија додатак за туђу негу и помоћ имају тешке повреде настале у саобраћају и углавном је ту реч о одузетости доњих екстремитета. А од болести су најчешћа неуромишићна обољења, као што је мултиплекс склероза, мишићне дистрофије... - набраја др Авакумовић. - Код старијих преовлађују тешке деменције, мождани удари, губитак вида, тешке кардиореспираторне слабости, карциноми са метастазама.

- У априлу ове године са рачуна Министарства рада увећани додатак за помоћ и негу другог лица, који износи 22.997 динара, исплаћен је на 32.684 адресе и за то је, само у том месецу, потрошен 501 милион динара - рачунају у овом министарству.

У Фонду ПИО кажу и да све више корисника тражи да вештаци утврде постојање телесног оштећења. А да би због њега остварили и право на новчану накнаду, оно мора бити узроковано повредом на раду или професионалном болешћу. С друге стране, свима којима лекари вештаци Фонда ПИО признају телесно оштећење имају право и на друге олакшице у свакодневном животу.

- То су попусти при плаћању рачуна за струју, интернет, комуналије, телефонију, међуградски превоз, кабловску... - набрајају у Сектору за медицинско вештачење. - А у зависности од степена оштећења, имају право и на увећане додатке, бенефицирани стаж, попуст код плаћања регистрације...

<http://www.novosti.rs/vesti/naslovna/aktuelno.239.html:383610-Bice-nam-bolje-od-2014-godine>

Биће нам боље од 2014. године

Љ. БЕГЕНИШИЋ

Михаило Црнобрња, декан Факултета за економију каже да ће и ова и следећа година бити тешке. Већи порез неизбежан. Потребни и штедња и развој

ТЕШКА економска ситуација у Србији неће се поправити бар још две године. Чак и да се нова влада најпреданије окрене производњи, расту друштвеног производа и повећавању запослености, што би требало да јој буде и прва брига, из садашњих тешкоћа не можемо се извући ни ове, а ни следеће године, процена је Михаила Црнобрње, декана и професора Факултета за економију, финансије и администрацију.

- Мени се 2014. чини најреалнија као година заокрета ка побољшању - наводи Црнобрња, у разговору за "Вечерње новости".

*** Скоро је извесно да ће нова влада повећати ПДВ. Које су користи, а које штете од ове мере и да ли је то ново оптерећење за џеп грађана неопходно?**

- И мени изгледа да је повећање ПДВ неизбежно, јер Влада мора да смањи "рупу" у буџету. Путем повећања ПДВ то се може учинити брзо и ефикасно. То је предност. Недостатак је што ће то довести до пораста инфлације и ударца на куповну моћ грађана. Међутим, треба напоменути да ће излазак из садашње тешке ситуације имати неку своју цену, без обзира на то да ли ће она бити плаћена кроз ПДВ, кроз смањене плате, или повећану незапосленост. Важи народна изрека "Ако се не плати на мосту, платиће се на ћуприји".

*** Да ли су Србији потребније мере штедње, по рецепту Меркелове, или би замајац за излаз из економских тешкоћа могла бити потрошња која ће подстаћи развој, како сугерише њен француски колега?**

- Србији је потребно и једно и друго. Уосталом, то је управо формула коју у последње време разрађују и у Европској унији. Нема сумње да су дефицити и дугови настали као резултат прекомерне и често нерационалне потрошње. Право решење је у смањивању нерационалне потрошње и повећавању инвестиционе како би се подстакло раст и повећало запошљавање. То је, међутим, врло лако рећи, а много теже урадити.

*** Једна од тема око које се ломе копча јесте и улога ММФ. Колико је Србији важан споразум са ММФ, шта ако до њега не дође?**

СРБИЈА И ГРЧКА* ПРЕТИ ли Србији потпуни економски колапс попут оног у Грчкој?

- Ни та могућност не може да се искључи, мада у овом тренутку таква опасност није непосредна. До тога би дошло када се ништа не би променило, када бисмо и даље трошили више него што стварамо, када не бисмо паралелно радили на смањивању нерационалне потрошње и повећавању економски оправдане производње.

- Споразум са ММФ јесте важан, не толико због пара, већ због стварања позитивније пословне климе и извесног притиска на врсту политике коју треба водити. Средства ММФ се не могу користити за инвестиције. Она служе као подршка стабилности динара. Али ММФ условљава давање средстава препорукама економској политици, које су готово искључиво усмерене на штедњу. И ту се ломе копча. Да ли или не замрзнути плате и пензије, и слично. Могуће је превладати садашње тешко стање и без споразума са ММФ, али ће бити теже. Досадашње искуство указује да српске владе једноставно немају потребну меру самодисциплине да реализују неопходне мере.

*** Да ли ћемо крај године дочекати са курсом од 150 динара за један евро, како неки економисти прогнозирају?**

- Тенденција слабљења динара у односу на стране валуте ће се наставити, са малим осцилацијама нагоре или надолу, све док се не отклоне горепоменути проблеми који се одражавају на понуду и тражњу девиза. Народна банка може да утиче на ниво дневних и недељних осцилација користећи девизне резерве, али те резерве једноставно не могу да покрију све рупе у систему. Незахвално је прогнозирати курс за шест месеци, али ће он свакако бити виши него данас. Прогноза о расту евра до 150 динара ми се чини претераном.

Сигурно је да пад вредности националне валуте мора да се пренесе и на малопродајне цене. Али у ситуацији када је тешко продати робу због пада тражње, део терета ће и трговци примити на себе да не изгубе превелик број муштерија.

ПЕВАЈУ ДВЕ СИРЕНЕ

*** СМАТРАТЕ ли да се променом председника променила политичка клима када је у питању инвестирање...**

- Не. Сама промена је резултат демократски изражене воље народа. Оно што ће одредити, или променити, политичку климу јесте начин на који ће се и председник и Влада односити према изазовима и проблемима које треба решавати. Лако је могуће да дођемо у "кохабитацију" двеју главних политичких опција. То само по себи није лоше кад је реч о страним инвестицијама. Све зависи од тога колико ће складно да "певају две сирене" у привлачењу инвеститора. Само да подсетим, досад највећа страна инвестиција у Србију ушла је 2006. године, управо у време кохабитације ДС и ДСС и странака око њих.

Послодавци против социјалистичких тековина

Расим Љајић, министар рада и социјалне политике слаже се да су измене Закона о раду нужне, али синдикати се томе противе

Рад на одређено време треба да се продужи са једне на три године, а отпремнине да се исплаћују технолошким вишковима само за године радног стажа проведене код последњег послодавца, а не за укупан стаж. Ово су захтеви Уније послодаваца и привредних организација које окупљају домаће и стране компаније и менаџере у Србији.

– Садашња регулатива, наслеђена из периода социјализма, не одговара реалним потребама тржишне привреде и у знатној мери дискриминише особе са 20 и више година радног стажа или са око 45 година живота. Она тера послодавце да запошљавају раднике којима би у случају проглашења за технолошки вишак исплаћивали незнатне отпремнине – рекли су у Унији послодаваца после састанка са представницима Привредне коморе Србије, Америчке привредне коморе, Савета страних инвеститора, Српске асоцијације менаџера, НАЛЕД-а.

Ове промене, тврде, неопходне су како би се смањили трошкови пословања и створили услови за отварање нових радних места. Услови пословања у Србији су, како истичу, отежани због великих оптерећења привреде, све већег пада промета и куповне моћи грађана, као и због нагомиланих дугова и кризе.

– Заједнички тим одмах по формирању нове владе настојаће да убеди политичке чиниоце да су промене у општем, а посебно у интересу развијања привреде и смањења незапослености – наглашавају послодавци.

Расим Љајић, министар рада и социјалне политике слаже се да су измене Закона о раду нужне и да су ове две ставке на којима је инсистирао и Међународни монетарни фонд, уз још неке друге, биле спремне за усвајање и у мандату ове владе. Али за то нису имали сагласност синдиката.

– Ово ће бити један од првих задатака с којима ће се суочити нова влада у првим данима рада. Чињеница је да морамо увести флексибилније облике рада како би побољшали пословну климу. Синдикати су се сложили око отпремнина, али не и око дужине трајања рада на одређено време. Сматрали смо да би радници за те три године стекли праксу и постигли веће шансе за стално запослење. Били смо спремни да тај период скратимо на две године, али ни то синдикати нису прихватили – наводи Љајић.

Ранка Савић, председница Асоцијације слободних и независних синдиката, каже да би измене закона подржали само ако би добили гаранције да ће радници бити заштићени од отказа.

– Ако послодавци три године држе некога, онда имају и обавезу да га приме на неодређено време, а не три месеца пре истека тог рока да му дају отказ. Плашим се да би се на тај начин угасила институција запошљавања на неодређено време – наводи Савићева.

Она сматра да и у погледу отпремнина треба направити разлику међу онима који су узели по више отпремнина, радећи у савезним, а потом у републичким органима и радника у реалном сектору, који отпремнине никада нису видели.

За увођење флексибилног радног законодавства, смањивање обавезних отпремнина и административних оптерећења залажу се и Џо Лаутер, Тамара Боровчанин и Душан Васиљевић у чланку „Запосленост, продуктивност и флексибилност” последњег броја билтена „Макроекономске анализе и трендови”. Они „указују да стопа незапослености износи 25 одсто и да је у сталном порасту, док је стопа запослености радно способног становништва невероватно ниска – 45 одсто”.

Аутори чланка сматрају да постојање флексибилнијих облика запошљавања (рад од куће, флексибилно радно време, лизинг запослених, рад са пола радног времена, либерализација рада на одређено време...) по правилу доводи до динамичнијег, креативнијег и продуктивнијег окружења, у коме послодавци имају корист од веће продуктивности и нижих трошкова рада, док запослени постижу равнотежу између посла и личног живота.

„Када се либерализују услови запошљавања и отпуштања радника, послодавцима је много лакше да отварају новарадна места знајући да ће моћи да смање број запослених како се ствари не буду развијале како су се надали. Тако се ствара позитивна повратна спрега у коме либерализована политика запошљавања подстиче раднике да буду продуктивнији, што опет послодавцима олакшава отварање нових радних места.”

Са друге стране, у Србији се, према њиховој оцени, „одржава опасна илузија према којој је једина пожељна каријера она која подразумева уговор о раду (и то, ако је могуће, у државном предузећу или управи). Ригидном политиком запошљавања, која се првенствено бави одржавањем илузије о сигурном радном месту, послодавцима се везују руке за свођење броја запослених на одржив ниво уз обезбеђење оптималне продуктивности запослених (који су у појединим аспектима и исувише заштићени).

„Наша несрећа је то што прописи често везују руке привредницима, чак и у случајевима када би неодржива радна места могла да се жртвују да бисе сачувала одржива и спасла читаву предузећа.”

Зашто се Србија нашла у оваквој ситуацији? Зато што јој је, кажу аутори, фискално оптерећење зарада велико, сложен је обрачун зарада, постоје ограничења у погледу рада на одређено време и других флексибилних видова запошљавања, високе су отпремнине, захтеви у погледу заштите на раду и недоследности инспекције рада...

Маријана Авакумовић

<http://www.politika.rs/rubrike/Ekonomija/Krusevacka-Merima-ostala-bez-imeni.html>

Крушевачка „Мерима“ остала без имена

Са списка за привредне регистре нестала „Мерима“, настала као фабрика сапуна 1839. године, која је у три века била симбол Лазаревог града, да би 2002. постала „Хенкел Мерима“, а потом присаједињена „Хенкел Србији“ са седиштем у Београду

Крушевац – Хемијска индустрија „Мерима“ више не постоји на индустријској мапи Крушевца. Вршњакиње српске индустријализације, познате нашој и иностраној јавности пуних

170 годинау три века, нема ни под именом „Хенкел Мерима“, које је добила после тендерске продаје бечком „Хенкелу“, 31. октобра 2002. године.

Губљење имена одиграло се лагано, а погони у Крушевцу постали су саставни део фирме коју је „Хенкел“ формирао у Београду под именом „Хенкел Србија“. Крушевљани готово да и нису приметили нестанак „Хенкел Мериме“ све док Регионална привредна комора Крушевац ових дана није објавила статистичке податке о спољно-трговинској размени Расинског округа за први квартал 2012. Вредност извезене робе, у односу на исти период лане, смањена је чак за 35,8 одсто, а увоза за 293. Разлог није у смањеној привредној активности, већ зато што у статистички извештај од 1. јануара ове године не улазе резултати „Хенкел Мериме“, као прошле. „Хенкел Мерима“ напосто више не постоји под тим именом. „Хенкел“ је „Мериму“, осам година после приватизације, присајединио јединственој компанији у Србији „Хенкел Србији“, са седиштем у Београду.

Од некадашњих пет фабрика у саставу „Мериме“ (Фабрика сапуна, Фабрика масних киселина и глицерина, која је прва угашена да би у њој била започета производња грађевинских лепкова, Фабрика детерџената, Фабрика индустријских средстава и кућне хемије и Фабрика козметике), остале су две, у којима се производе детерџенти и кућна хемија, али са четвороструко мањим бројем радника. Те фабрике су ушле у београдски привредни амбијент, а Крушевац је остао без најзначајнијег корпоративног брэнда.

За привреду Расинског округа статистички нестанак „Хенкел Мериме“, највећег актера спољно-трговинске размене, измештање седишта предузећа из Крушевца у Београд, није била добра вест. Додуше, „Хенкел Мерима“ јесте била највећи извозник, али и увозник на подручју Регионалне привредне коморе Крушевац, тако да сада за лидера слови александровачка „Вино Жупа“, која је и до сада убедљиво била највећи нето извозник.

– Није безначајно што се „Хенкел“ одлучио на измештање седишта компаније. То јесте њихово право, али ће нам несумњиво, макар статистички гледано, умањити спољно-трговински учинак. Постоје ту и друге, повезане ствари, будући да је „Мерима“ у јако дугом периоду била брэнд „Крушевца“, па смо касније могли да се похвалимо „Хенкел Меримом“ и њеним резултатима, односно доласком „Хенкела“ у Србију. Али, ми, као део коморског система, настојимо да обогатимо облике повезивања привредних предузећа и да доприносимо остварењу интереса бизниса – каже Драгиша Ранковић, председник Регионалне привредне коморе Крушевац.

По доласку „Хенкела“ у Крушевац, на зграду Фабрике козметике (која се више не производи у Лазаревом граду) одмах је придодат знак те светски угледне компаније. Црвени „Хенкел“ и плава „Мерима“ постали су леп пар, говорили су Крушевљани и бројни пролазници магистралним путем који води ка Приштини, Краљеви и Коридору 10. Ове године скинут је лого „Мерима“. Остао је само „Хенкел“.

О разлозима таквог потеза у „Хенкел Србији“ не говоре много. На неколико питања о актуелној проблематици и плановима за будућност „Хенкелових“ фабрика, или погона, у Крушевцу, одговор нам је стигао од једне пи-ар агенције:

„Захваљујемо Вам на питањима и мејлу која сте поставили нашој агенцији. Овим путем желимо да Вас обавестимо да је 'Хенкел Србија', као јединствена компанија, регистрована још у јануару 2011. године, са седиштем у Београду. Све остале информације које тражите спадају у домен пословне политике, коју можете најбоље спознати кроз пословне резултате и напретка који компанија 'Хенкел Србија' остварује, како на домаћем тако и на иностраним тржиштима. Константан напредак, инвестиције, стручност запослених и најновије технологије спадају у домен свакодневне пословне политике наше компаније.“

„Хенкел“ је у модернизацију и развој „Мериме“ инвестирао око 50 милиона евра (око седам више од уговорне обавезе), успоставио стандарде какве имају његове најразвијеније фабрике, повећао продуктивност (али је, без обзира на јако добро плаћен добровољни социјални програм) на списак незапослених у Крушевцу додао готово хиљаду радника) и испунио све услове да буде обећани центар за снабдевање региона са око 50 милиона људи и то из Крушевца! Током предизборне активности у крушевачком крају неки опозициони лидери често су критиковали ту приватизацију, тврдећи да ће у Крушевцу од угледне југословенске и српске „Мериме“ остати само магацини сећање на дечији сапун под истим именом. Време, бар за сада, није потврдило њихове црне слутње, а да ли ће Београд и Инђија (у коју је измештена фабрика грађевинских лепкова) Крушевцу узети све – остаје да се види.

Раде Станковић

<http://www.politika.rs/rubrike/Ekonomija/Srbija-razgovara-bauk-krize-stezati-ili-otpustiti-kaisr.html>

Србија разговара: баук кризе – стезати или отпустити каиш

Вучковић: ММФ је сувише попустљив према нама; Николић: Бацао бих пензионерима новац из хеликоптера

Стегнути каиш или отпустити панталоне око болесног стомака српске привреде? Какву стратегију изабрати за излазак из економске катаклизме: максималистичку штедњу или упумпавање у развој? Како спречити колапс јавних финансија? Или, како да, једноставно, потпуно не пукнемо – што би рекао обичан свет.

Драматично упозорење Фискалног савета да Србији прети криза јавног дуга и његов рестриктивни предлог мера изазвао је велику полемику у стручној јавности и заправо показао да је избор економске стратегије за излазак из кризе постао кључни политички проблем преговора о новој влади. Саговорници „Политике“, др Владимир Вучковић, члан Фискалног савета, и Горан Николић, из Института за европске студије, сложили су се макар у једној ствари – да настављамо да трошимо, иако новца нема.

Политика: Професоре Вучковићу, Фискални савет је са својим упозорењем изашао тек после изборне кампање и другог круга председничких избора. Зашто раније није објавио узбуну због кризе јавног дуга?

Вучковић: Није тачно да нисмо упозоравали на кризу јавног дуга. Од првог нашег извештаја указивали смо на ризик да дефицит буде већи од планираног. Почетком године објавили смо да је дуг пробио законску границу од 45 одсто БДП-а. Једино што се нисмо оглашавали у предизборној кампањи...

Политика: Зашто нисте?

Вучковић: Замислите дасмо ове предлоге дали у предизборној кампањи. Доста њих из опозиције искористило би то да каже – ево, држава је доведена до просјачког штапа. Друга половина би рекла – ми нећемо предузимати ништа од ових непопуларних мера.

Политика: Али, шта брига Фискални савет и за једне и за друге?

Вучковић: Брига нас је, јер, ако то кажу они који треба да воде економску политику, сами себи везују руке. Сада ипак имамо озбиљнију расправу након избора. Сада је то главна тема за састављање владе.

Цео текст прочитајте у штампаном издању од 11. јуна.

<http://www.blic.rs/Vesti/Ekonomija/327722/Dusan-Nikezic-Srbiji-ne-preti-bankrot>

Душан Никезић: Србији не прети банкрот

Тањуг, ФоНет, Бета

Економска ситуација у Србији је озбиљна, али постоји макроекономска стабилности и нема бојазни да би могло да дође до банкрота или кризе јавног дуга, изјавио је данас државни секретар Министарства финансија Душан Никезић.

Никезић је за РТС казао да економска ситуација у земљи јесте озбиљна, али да је условљена кризом у Европској унији због чега је ревидиран раст за ову годину са 1,5 на 0,5 одсто.

"Нема говора о томе да нам прети банкрот или криза јавног дуга. Србија је и даље међу ниже задуженим земљама у Европи и имамо макроекономску стабилност", рекао је он додајући да је рејтинг земље у протекле две године повећан, а затим и потврђен.

Економисти: Јавне финансије неће пресушити

Поводом тврдњи лидера Уједињених региона Србије Младјана Динкића да је трезор празан и да нема новца ни за покретање производње фијатових аутомобила у Крагујевцу, у Министарству финансија су навели да је "Фијат" сувише значајна инвестиција да би се држава играла са судбином те фирме.

То потврђује и прошлонедељна уплата из буџета "Фијату" од 10 милиона евра на име текућих обавеза. Без проблема је исплаћена и овогодишња рата од 200 милиона евра девизним штедишама.

Економисти се слажу да јавне финансије неће пресушити, али упозоравају да нова влада мора што пре да настави преговоре с ММФ. У тој институцији нам је на располагању милијарда евра за јачање девизних резерви.

У Министарству финансија сматрају да су мере Централне банке за стабилизацију курса динара и цена добре како би јавне финансије биле одрживе и у данима док се чека формирање нове Владе

Боривоје Крушкових, професор Економског факултета у Бањалуци

Србији прети експлозија економског система

АУТОР: МИРЈАНА Н. СТЕВАНОВИЋ

Мало је економиста у свету који су, по избијању економске кризе, упозоравали на таласе који следе. Још мање је оних који су прогнозирали да ће после финансијске, уследити дужничка криза, а у Србији и крах економског система. Један од њих је Боривоје Крушкових, професор Економског факултета у Бањалуци, који је пре неколико година тврдио да ће се светска економија суочити са депресијом а еврозана са кризом заједничке валуте.

Због тих теза, изнетих у једном од радова, изабран је за учесника Светске финансијске конференције у Бразилу. У разговору за Данас, Крушкових тврди да би дугови могли да се не измире, или да се смање њихове реалне вредности, кроз високу инфлацију што би довело до раста каматних стопа.

- Пре више од годину дана упозорио сам да ће због дужничке кризе, повећана штедња довести светску економију у дубоку депресију. Реч је о тзв. парадоксу штедње који ће бити узрок светске депресије. Наиме, уколико се привреда налази на нивоу пуне запослености, а то је стопа незапослености око пет одсто, повећање штедње је корисно јер смањује инфлаторне притиске. Међутим, у ситуацији када је незапосленост висока, повећање штедње води ка још дубљој депресији смањујући ниво инвестиција. То практично значи да појединци штедњом смањују сопствену потрошњу, а тиме и ефективну потрошњу, што ће смањити продају производа. То даље негативно утиче на смањивање производње и отпуштање запослених, а крајњи исход је раст незапослености и смањење националног дохотка.

*** Да ли је ту крај негативним тенденцијама у светској економији?**

- Светској економији прете тешке економске болести: инцесија (инфлација у условима рецесије), стагфлација (инфлација у условима стагнације) и најтежа болест - слампфлација (истовремено присуство високе и инфлације и високе незапослености). Дакле, раст светске инфлације је неминован. С друге стране, серија негативних шокова могла би да изазове дубоку рецесију и смањи инфлацију или чак изазове дефлацију, да би чак нулта номинална каматна стопа била превисока за подстицај привредне активности и поједини делови света могли би да се суоче са тзв. замком ликвидности. Депресија у свету смањиће извоз економија у успону, пре свега земаља БРИКСА због смањења агрегатне тражње, а самим тим и њихов привредни раст, па би оне требало да се преоријентишу на подстицање домаће потрошње чиме би компензовале пад извоза. Такође, повећање шпекулативних активности довело би до пуцања тзв. шпекулативних балона и додатно појачало рецесионе притиске. Светска економија је, дакле, ушла у инфлационо-дефлациону и рецесионо-депресивну спиралу из које је излаз готово немогућ. Било која мера да се предузме догодиће се једна од наведених могућих опција.

*** Каква је, у тим условима, судбина евра?**

- Земљама више одговара заједничка валута уколико задовољавају критеријуме за тзв. оптималну валутну зону. Међутим, по тим критеријумима, ни САД ни ЕУ се не квалификују. Одржавање заједничке валуте за земље ЕУ само ће значити скупа прилагођавања на фискалној страни, што ће узроковати смањење привредног раста, повећање незапослености и јавног дуга. То ће само додатно продубити привредни циклус и појачати депресионе притиске. Ипак, могуће је да ће неколико европских земаља, које би чиниле оптималну валутну зону, користити заједничку валуту, без обзира како се она звала.

*** А каква је прогноза за кретање долара?**

- Све већа ликвидност у другим валутама, све већи дефицит текућег рачуна и екстерни дуг САД, почињу да подривају поверење у долар повећавајући притисак на централне банке да диверсификују своје девизне резерве. Велики заокрет портфолиа значајно ће утицати на девизне курсеве и на статус долара као доминантне међународне валуте. Свет ће кренути ка неколико подручја нових главних светских валута (руска рубља, бразилски реал, кинески јуан). Краткорочно јачање долара може бити само последица слабљења евра, јер је апресијација једне, увек праћена депресијацијом друге јаке валуте.

*** Који би режим девизног курса одговарао Србији?**

- По свим критеријумима који су важни за избор режима девизног курса, за Србију је адекватан режим фиксног, или нека варијанта фиксног девизног курса, тзв. интермедијарни режим којег карактерише постојање одређеног распона у оквиру којег се девизни курс креће. За сваку земљу, па и за Србију, најважнији је стабилан и реалан девизни курс. Одржавање стабилног девизног курса осигурава стабилност инфлаторних очекивања и стабилност цена.

*** Како објашњавате садашњи режим флексибилног девизног курса у Србији?**

- Девизни курс у Србији је нестабилан И узрок те нестабилности је управо режим флексибилног девизног курса који је узрочник инфлације, због ригидности цена и представља „кочницу“ привредном расту јер је фискална политика у том девизном режиму неефикасна. У садашњој ситуацији, фискална експанзија, неопходна за подстицање привредног раста је неефикасна, јер повећање јавне потрошње доводи до раста каматне стопе, прилива иностраног краткорочног капитала, апресијације динара и погоршања платног биланса чиме се неутралишу иницијални ефекти експанзије који се преливају у иностранство.

*** Пре неколико година упозорили сте на експлозију економског система у Србији. Шта то значи и каква је улога монетарне политике коју води централна банка?**

- Монетарна политика у Србији је једно од највећих зала које је могло да погоди једну економију. Под притиском ММФ-а, НБС је усвојила таргетирање инфлације као монетарну стратегију. Ова стратегија подразумева режим флексибилног девизног курса и каматну стопу као основни инструмент у спровођењу монетарне политике. Високе каматне стопе, потребне за одржавање ниске инфлације, доводе до прилива шпекулативног капитала који у сваком тренутку може постати одлив. Због прилива капитала, долази до апресијације динара, што се негативно одражава на конкурентност земље, производњу, запосленост и привредни раст. Услед губитка поверења у динар и у очекивању даљег слабљења, доћи ће до тзв. шпекулативног напада који подразумева убрзану продају домаће валуте и куповину иностране, што додатно утиче на оштар пад вредности динара. У одсуству контроле капитала, а услед прекида прилива и услед одлива због очекивања депресијације, земља се суочава са настајањем девизне кризе.

*** Какве су последице?**

- У покушају да стабилизују девизно тржиште, монетарне власти ће интервенисати на девизном тржишту користећи девизне резерве. Међутим, девизне резерве не би требало смањивати испод тзв. оптималног нивоа. Друга могућа реакција монетарних власти је повећање каматних стопа. Међутим, ни каматне стопе се не могу бесконачно повећавати. Када се искористе обе могућности, немогућа је одбрана девизног курса. Ново прилагођавање девизног курса на вишем нивоу значи велику депресијацију, настанак девизне кризе и инфлације која ће довести до експлозије економског система. Дакле, монетарна стратегија НБС ће бити узрок девизне и финансијске кризе у Србији, иако ће се изговор наћи у светској економској кризи. Није буџетски дефицит узрок проблема, већ последица таргетирања инфлације. Зато би за Србију најпогоднија стратегија била таргетирање девизног курса. То подразумева режим фиксног девизног курса, односно, интермедијарни девизни режим, и то режим који „греша на страну потцењености валуте“. Када кажем фиксни девизни режим, у потпуности искључујем режиме чврстог девизног курса (доларизацију, валутни одбор и монетарну унију). Девизни курс представља најјаче оружје у борби против ендогених и егзогених шокова који погађају нашу привреду.

*** Због чега је таргетирање инфлације неодговарајућа монетарна стратегија за Србију?**

- Таргетирање инфлације је монетарна стратегија која је настала почетком деведесетих година прошлог века у развијеним земљама, у условима који је био наклоњен стабилности цена, тј. када је инфлација већ била савладана у целом свету. Настала је у повољним макроекономским условима који су укључивали одсуство шокова понуде, ниске фискалне дефиците и доступност девиза. Таргетирање инфлације доводи до пренаглашености монетарне стабилности на штету привредног раста и смањује флексибилност у савладавању егзогених шокова који погађају економију. Дугорочно, велики фискални дефицити ће узроковати да се режим таргетирања инфлације сруши: фискални дефицити ће на крају морати да буду монетизовани или ће јавни дуг морати да се смањи великом девалвацијом и уследиће висока инфлација.

Девалвација динара као излаз

* Које би решење било оптимално за Србију?

- Једино решење за Србију је девалвација динара. То би подигло стопу инфлације, али би довело и до бржег привредног раста, подигло би ниво запослености и извоза и смањило удео јавног дуга у БДП-у. У ситуацији високе незапослености и ниског привредног раста, трошак смањивања инфлације је неприхватљиво висок. Фигуративно речено, девалвација динара би изазвала земљотрес мањих амплитуда у односу на девизну кризу која би могла да изазове цунами и разори економију Србије. Осим тога, девалвација би довела до акумулације девизних резерви. Земље које воде паметну економску политику, привредни раст базирају управо на акумулацији девизних резерви. Такође, потребно је водити експанзивну фискалну политику која подразумева повећање јавне потрошње и смањење пореза. То је једини начин за повећање привредног раста и смањење незапослености. Кључно је да стопа привредног раста буде већа од стопе по којој се плаћа камата на јавни дуг.

Ко је крив незапосленима што немају партију

Иако су економске теме доминирале у предизборној кампањи, оне странкама очигледно нису кључне у договорима о новој влади јер политиканство и шибицарење с увлачењем председника једног ентитета суседне државе у постизборну комбинаторику нема ама баш никакве везе с горућим проблемима српске економије и стандарда грађана.

А колико је економска ситуација алармантна најочигледније показује то што је претходног месеца исплаћено више пензија него зарада запосленима, док је тај однос још драстичнији кад би се упоредио број запослених у привреди и оних који плате добијају из државне касе.

Интереси већине странака у Србији завршавају се, наиме, на расподели буџетског колача између различитих интересних и социјалних група, док о томе како ће се повећати приходи у државној каси нико не говори. А важећа логика по којој странке „економску политику” свде на кастински систем, односно заштиту одређених интересних група, већ се показала погубном по Србију. Питање је, међутим, шта ће се десити уколико се за овим моделом, по угледу на пензионере, на пример, поведу и неке друге социјалне групе па тако, рецимо, у наредним изборним циклусима добијемо странку незапослених која ће инсистирати на гарантованим буџетским следовањима за ову поприлично бројну популацију. То би, уосталом, била само логична последица дневнополитичког популизма којем наше политичке елите годинама подређују општи интерес.

Буџетски дефицит и криза јавног дуга канда ће се и у наредном мандату „решавати” демагогијом, по цену финансијског колапса, који Србији, како је упозорио и Фискални савет, прети уколико се хитно не примене рестриктивне мере штедње, пре свега у јавном сектору, а кроз замрзавање плата и пензија и резање администрације.

То странакама које се договарају о формирању нове владе ипак не пада на памет упркос катастрофалним учиницима популистичке политке вођене у претходним годинама. Наиме, из коалиције окупљене око социјалиста, а која ће у битној мери кројити коалициони договор с демократама о постави која ће седети у Немањиној 11 у наредном мандату, поручили су не само то да нам није потребан аранжман с Међународним монетарним фондом, а који такође подразумева наведене мере штедње, већ и да неће пристати на замрзавање а камоли смањење плата у јавном сектору и пензија (чему, иначе, прибегавају готово све земље у региону). Лидер Партије уједињених пензионера и актуелни потпредседник Владе Србије Јован Кркобабић тако је, упркос упозорењима Фискалног савета да због лошег стања у јавним финансијама треба да се замрзну пензије, поручио да то не долази у обзир, те да би се тиме „створио социјални геноцид јер би људи умирали од глади”.

Он је тиме јавно условио коалициони аранжман, о чему се демократе, као највећи партнер, нису изјасниле, те остаје нејасно какве су заправо њихове намере у том погледу, односно да ли

ће влада у наредном сазиву коначно почети да води економску политику или ће наставити демагогију. Ниједна од странака које имају амбицију да формирају нову владу заправо није објаснила на који начин ће наћи новац за намиривање различитих интереса унутар нове коалиције, и то у ситуацији кад је буџетски дефицит увелико премашен. Уколико се, пак, у та објашњења не рачунају прилично узнемирујуће поруке из редова социјалиста који су понудили опробани рецепт штампања новца. Такве сугестије износио је потпредседник СПС-а Душан Бајатовић који се заложио и за државни интервенционизам „у свим сегментима, а пре свега када су у питању велики привредни системи јер привреда мора да се обнови”.

А како то држава најбоље зна и уме да води привреду ваљда треба да посведоче и актуелни економски показатељи.

Б. Д. Савић

<http://www.dnevnik.rs/ekonomija/prvo-zavesti-red-pa-onda-podici-pdv>

Прво завести ред па онда подићи ПДВ

Изгледа да су се грађани и привредници већ помирили с већим ПДВ-ом и замрзавањем плата у јавном сектору и пензија. То се чека као неизбежни први потез будуће владе Србије. Најиздашнији порез требало би да се повећа бар два посто, с 18 на 20.

Део уштеда треба да се оствари замрзавањем пензија у јавном сектору. Под лед би отишла примања 1,6 милион панезионера и још 470.000 запослених у јавном сектору. Земљи ће то омогућити да елиминише дефицит од две и по милијарде евра. Ових дана много пута смо имали прилику да чујемо да ће, ако сада то не урадимо, бити само горе и с порезима и с примањима. Да ли решење које нам се већ данима сервира као незаменљиво има алтернативу?

– Мислим да има или да би бар требало да пробамо да га пронађемо – каже стручњак из Економског института Иван Николић. – Пре свега, надлежни би морали да направе ревизију свих трошкова у јавном сектору и да виде где су могуће уштеде. Затим да то исто ураде у јавним предузећима, где такође има места за бројне уштеде. Када се ту изведе јасна рачунца, видеће се колико нам је новца потребно. Осим тога, неопходно је да се поради на побољшању привредног амбијента. Србија би морала да коригује и своју монетарну политику. То се пре свега односи на репо-операције. Новац од тих папира могао би послужити за финансирање инфраструктуре. Ово што се сада предлаже је најлакша варијанта. Замрзнућемо плате и повећати ПДВ јер то од нас тражи Међународни монетарни фонд а другог излаза наводно нема.

Удружење „Послодавац” сматра да, уколико влада жели да направи озбиљне уштеде у буџету да би се подстакло привредни опоравак и развој, мора да смањи обим сиве економије, због које се годишње губи око 1,5 милијарда евра.

Поводом наводног слабог пуњења државне касе огласила се ових дана и Пореска управа Србије. Они су у првих пет месеци премашили план наплате јавних прихода и сакупили 247,7 милијарди динара. То је 8,5 милијарди више од онога што је било зацртано. Најиздашнији је био порез на добит предузећа: у истом периоду наплаћено је 26,8 милијарди динара, или 6,7 милијарди више него што је предвиђено.

– Код ПДВ-а је пројекција премашена 2,5 посто и наплаћено је 142,3 милијарде динара. То је 3,4 милијарде више од пројекције – каже директор ПУ Србије Драгутин Радосављевић.

Увек може боље рећи ће многи. Код нас је сива зона и те како развијена. Нису ту само порези већ и доприноси на плате па умањење цена код царињења и слично, што директно утиче на пуњење касе. О томе често читамо у црним хроникама. О томе колике су шансе да се уберу прави приходи и како умањити сиву зону стручњак за порезе Ђерђ Пап каже да то није само посао порезника већ и инспекција, Тржишне и оне која се бави радним односима. Њих је мало а и надлежности нису најјасније дефинисане. Познато је да се плате исплаћују из два дела са свим плаћеним доприносима и без њих. Уколико би се смањили намети на њих, не би аутоматски дошло до заокрета већ би се повећао број оних који би ушли у белу зону. Био би то добар почетак. Исто важи и за нова запошљавања, рекао је Пап.

Србија би могла повећати и ПДВ на артикле који су опорезовани с осам посто на 18 посто. Али ту су основни прехранбени производи попут шећера, брашна... Код нас храна у кућном буџету већучествује са 42 одсто па би свако поскупљење било ударац на стандард који би већина грађана тешко поднела. Наравно, има и богатих. Када се они помену, листом се чује да њих треба опорезовати драстично уместо што се осиромашеном народу повећава ПДВ. Може ли увећање пореза на имовину напунити буџет?

– Тешко, јер је то приход локалних самоуправа – обајашњава Пап. – Али и без тога код нас није велики број пребогатих људи који би и уз енормне порезе на имовину могли значајније напунити државну касу. Што се тиче обичних грађана, драстично већи порези на обичне станове многе би погодили јер људи су без посла, а то да продају стан због пореза и селе се у мањи било би у овом тренутку готово немогуће.

Право решење је, осим рационализације трошкова, и развој. Свеобухватна реформа прописа је застала. Што се тиче страних инвеститора, они баш не журе у Србију управо због компликованих процедура и лошег амбијента. На значајнији прилив страних инвестиција још ћемо сачекати и због наших слабости и због глобалне кризе. Но, брзо нам стиже већи ПДВ, а с њим следи и повећање цена. Хоће ли цене због тога бити више два или пет посто у просеку зависиће од повећања стопе тог пореза. А коначну рачуницу имаћемо на крају године.

Д. Вујошевић